

Під час екскурсії студенти знайомляться з виробничими об'єктами, із засобами виробництва, які застосовуються на виробництві.

Оновлення змісту освіти, вимагає нових підходів до освіти, вивчення та впровадження нових освітніх технологій, активних методів навчання, встановлення суб'єктних відносин між викладачем та студентом, комплексний підхід до навчання. Одним із елементів у оновленні змісту освіти є проведення виїзних занять на виробництві.

Відвідуючи під час екскурсії сільськогосподарське підприємство, студенти отримують уявлення про сучасне аграрне виробництво, місце майбутньої роботи, де невдовзі будуть працювати як суб'єкти фахової діяльності. Під час екскурсії розв'язується багато навчальних і виховних завдань, які можливо вирішити тільки в наочній формі природного середовища в умовах реального аграрного виробництва. Це пов'язано з тим, що не завжди в умовах навчальних кабінетів можна ознайомити студентів з останніми досягненнями науки і техніки, специфікою сучасного аграрного виробництва, особливостями професійної діяльності організаторів-технологів.

Завдяки екскурсії на передове сільськогосподарське підприємство, студенти можуть ознайомитися з історією створення господарства, його основними економічними показниками, особливостями утримання та годівлі тварин, основними виробничими процесами виробництва певних сільськогосподарських культур, зберігання та переробці зерна, з виробничою та соціальною інфраструктурою господарства. Особливий інтерес у студентів викликає робота економічної та бухгалтерської служби.

Екскурсією на Лубенський молокозавод майбутні менеджери та економісти мають змогу відвідати виробничі приміщення заводу торгової марки «Гармонія», мають можливість спостерігати за різними стадіями виробничого процесу, ознайомитися зі складовими та особливостями виробництва молочної продукції. Студентам цікаво спілкуватися з технологом Лубенського молокозаводу, яка знайомить їх з підприємством та з технологічним циклом виробництва незбираномолочної продукції, дає відповіді на поставлені питання.

Навчальна екскурсія для майбутніх організаторів аграрного виробництва та економістів – це позаурочна, складна комплексна форма навчання студентів, що проводиться в реальних виробничих умовах за межами навчального закладу, аудиторії з метою збагачення, розширення та поглиблення теоретичних і практичних знань, вирішення низки виховних завдань – підкріплення та розвитку мотивації навчальної та майбутньої професійної діяльності.

УДК 377.3

Герасимова Інна Володимирівна, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри загальної педагогіки і психології
ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Герасимова Н. С., кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної педагогіки і психології
ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ГЕНДЕРНА ОСВІТА В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Гендерна освіта в процесі формування комунікативних, особистісних і професійних якостей фахівця-менеджера готельно-туристичної індустрії має спиратися на такі принципи: *спадкоємність* у науковому дослідженні, тобто глибоке й всебічне вивчення основних ідей, поглядів, підходів, концепцій, теорій, розроблених у минулому та нині з урахуванням діалектики пізнання; *принцип інновації*: вимагає виділення в концепціях вузлових суперечностей і нових варіантів розв'язання проблеми, що видозмінюється; *принцип*

цілісності, що вимагає триаспектності (об'єктно-суб'єктна предметність гендерного знання), тобто, по-перше, гендер розуміється як результат комплексної взаємодії матеріальних і духовних чинників; по-друге, гендер розглядає суб'єкта як цілісну природно-культурну сутність, чоловіків і жінок, що „вписуються” в соціум за допомогою професійної, сімейно-побутової самореалізації; по-третє, враховується багатовимірність і поліваріативність гендерної складової буття; *принцип верифікації* вимагає встановлення істинності наукових тверджень за наслідками емпіричної перевірки [3].

Система занять у ВНЗ повинна формувати комунікативні вміння й навички майбутнього менеджера готельно-туристичної індустрії, сприяти розвитку усіх компонентів моделі фахівця, а саме:

– завдяки гендерним знанням не тільки визначається феномен фахівця-менеджера, але й формується образ як суб'єкт соціальних відносин (когнітивний компонент); освоюються гендерні технології управління (операціональний компонент);

– дослідження власних гендерних характеристик у структурі Я-концепції, змістових характеристик власної ідентичності, зокрема, визначення власного особистісного потенціалу дозволяє усвідомити свій професійний вибір і сформуванню позитивний образ фахівця-менеджера як варіант гендерної ідентичності (мотиваційно-ціннісний та особистісний компоненти);

– система практичних занять сприяє розвитку організаційних, управлінських і прогностичних здібностей з урахуванням гендерного підходу до управління; розвитку вольових якостей, комунікативних умінь, критичного мислення, толерантності (операціональний компонент).

Реалізація в процесі дослідження гендерного підходу у професійній підготовці менеджера готельно-туристичної індустрії дозволила розв'язати наступні завдання: продемонструвати педагогічні аспекти процесу гендерної соціалізації студентів як суб'єктів навчально-виховного процесу у ВНЗ; використати вплив матеріалу освітніх дисциплін на становлення гендерної ідентичності; врахувати закономірності педагогічного впливу викладача на гендерну ідентичність студентів; скоригувати вплив середовища на формування комунікативних умінь; розширити індивідуальні можливості самореалізації студентів у процесі педагогічної взаємодії. У межах гендерного підходу в педагогіці особливе значення має культурне опосередкування поведінки особистості, що здійснюється через соціальні норми й цінності, а також відповідні соціальні ролі. Застосування гендерного підходу в професійній підготовці менеджерів готельно-туристичної індустрії дозволить навчити студентів взаємодіяти з партнерами як в особистісних, так і в ділових стосунках на основі співпраці та взаємоповаги. Набуті вміння й навички стануть змістом ціннісно-мотиваційного та операціонального компонентів фахівця-менеджера готельно-туристичної індустрії. Спрямованість професійної підготовки фахівця-менеджера готельно-туристичної індустрії на формування комунікативних, особистісних і професійних якостей з урахуванням статевої належності, крім основної мети – прийняття образу фахівця-менеджера як варіанту гендерної ідентичності та усвідомлення необхідності формування особистісних і професійних якостей, – сприяє: гармонізації відносин між жінкою й чоловіком; підвищенню рівня сексуальної обізнаності і репродуктивного здоров'я; навчанню комунікативним умінням й навичкам гендерного управління, діагностики, корегування і профілактики гендерних конфліктів.

Як зазначала І. В. Герасимова реалізація застосування гендерного знання здійснювалась шляхом вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу („Психологія”, „Основи психології”, „Конфліктологія”, „Психологія управління”, „Основи педагогіки”), до яких залучалися елементи тренінгу розвитку комунікативних умінь. Розробка й упровадження в навчальний процес ВНЗ експериментальних тренінгових методик сприяла забезпеченню таких організаційно-педагогічних умов, як:

1. застосування гендерного знання, що впливає на гендерну ідентичність;
2. здатність до самоідентифікації для формування комунікативного, особистісного і

професійного потенціалу майбутнього фахівця-менеджера;

3. актуалізація творчого потенціалу, що дає змогу розвивати комунікативні вміння, ефективно використовувати здобуті знання, уміння, адекватно позиціонуватися в професійній діяльності [2].

Здійснене теоретичне та емпіричне дослідження дозволили нам розробити організаційно-педагогічну модель формування комунікативних умінь майбутніх менеджерів готельно-туристичної індустрії у процесі їхнього навчання у ВНЗ. Організаційно-педагогічна модель фахівця-менеджера готельно-туристичної індустрії як варіант статевої ідентичності відображає якість фахівця в широкому розумінні, що дозволяють ефективно діяти в динамічному світі, й містить такі складові:

1. Когнітивну (професійні знання: вплив організаційних, економічних і психолого-педагогічних чинників на ефективне управління; знання психології та педагогіки: психологія особистості, міжособистісних відносин; гендерні знання: розуміння закономірностей та значення статевої диференціації в суспільстві, гендерній соціалізації особистості, статевої ідентичності).

2. Особистісну (сформованість особистісних і професійних якостей на основі здатності до самоідентифікації (феномени волі, діяльнісного підходу, критичного й проектного мислення): лідерство, соціабельність, відповідальність і надійність, незалежність, упевненість, емоційна стабільність, толерантність, заповзятливість, цілеспрямованість, організованість).

3. Операціональну (навички цілеспрямовання, планування, проектування, саморозвиток, комунікативні вміння, вміння приймати рішення на основі аналізу зовнішніх і внутрішніх чинників, виявляти потреби персоналу й можливості їх задоволення, вибирати адекватні критерії оцінки роботи персоналу; засоби діяльності: організаційні, управлінські, прогностичні; вміння адекватно позиціонувати себе, використовуючи сучасні технології управління).

4. Мотиваційно-ціннісну (прагнення до високого рівня соціальної активності, спрямованої на саморозвиток, самоствердження, самоактуалізацію; прагнення до професійного зростання, досягнень, успіху, взаємної співпраці; цінності: здоров'я, освіта, щастя інших, свобода творчості, суспільне визнання, вихованість; позитивне сприйняття образу фахівця-менеджера як варіант статевої ідентичності) [2].

За Н. С. Герасімовою ефективність формування особистісних і професійних якостей майбутніх фахівців-менеджерів готельно-туристичної індустрії з урахуванням їхніх гендерних особливостей, вияву рівня комунікативних умінь у процесі професійної підготовки залежить від низки суб'єктивних і об'єктивних чинників. Істотне значення в контексті цього дослідження мають такі об'єктивні чинники:

1) сформованість позитивного образу фахівця-менеджера як варіанту статевої ідентичності;

2) ставлення до професійної освіти як до обов'язкового й необхідного компонента для формування особистісних і професійних якостей конкурентоспроможного фахівця;

3) зміст навчального матеріалу має охоплювати гендерну тематику й забезпечувати достатній рівень теоретичної підготовки та необхідні навички для успішного спілкування й утілення бажаного в програму дій, зважаючи на специфіку професійної діяльності;

4) організаційно-педагогічний вплив, що характеризується гендерною чутливістю й взаємною відвертістю педагога й студента, використанням методів активізації пізнавальної й творчої діяльності, створенням психологічного мікроклімату на заняттях, що забезпечує суб'єкту позицію його учасників.

До суб'єктивних чинників відноситься:

1) мотиви навчання – стійке мотиваційне ставлення до професійного навчання, процесу формування необхідних комунікативних умінь і професійних якостей, наявність особистісного чинника в освоєнні професії, спрямованість на реалізацію творчого потенціалу в професійній діяльності;

2) загальнокультурний рівень студентів, їхні потенційні можливості й індивідуальні

особистісні якості (зокрема здатність до самоідентифікації й адекватне позиціонування).

Дію цих чинників, що зумовлюють динаміку формування особистісних і професійних якостей майбутнього фахівця-менеджера готельно-туристичної індустрії з урахуванням впливу статевої належності, перевірено в ході експериментального дослідження. Ефективне функціонування розглянутої моделі системи дозволяє інтенсифікувати процес гендерного навчання [1].

Таким чином, процес професійної підготовки фахівця-менеджера готельно-туристичної індустрії, формування комунікативних умінь з використанням гендерних знань, відкриває для студентів нові цінності, що структуруються в особистісні якості:

- 1) воля як здатність до подолання перешкод;
- 2) діяльнісний підхід як потреба прораховувати послідовність дій;
- 3) критичний метод мислення як здатність критично осмислювати культурні й соціальні аспекти, інтеріоризовані й об'єктивні;
- 4) проектне ставлення до себе як здатність будувати проєкцію свого життя на майбутнє.

Література

1. Герасімова Н. Є. Удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців / Н. Є. Герасімова // Вісник Черкаського університету. Серія : пед. науки. – Вип. №191. – Частина II. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2010. – С. 29-32.
2. Герасімова І. В. До питання відмінності гендерного й статеворольового підходів в освіті / І. В. Герасімова // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини : ПП Жовтий, 2012. – Ч. 2. – С. 52–58.
3. Луценко О. А. Гендер в контексті проблеми спілкування / О. А. Луценко // Філософські пошуки. – Львів ; Одеса, 1999. – Вип. 10. – С. 114 – 120.

УДК 371.134:378

Герц Марина Іванівна, магістр спеціальності «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет
Науковий керівник – д-р. пед. наук, професор Староста В. І.

АДАПТАЦІЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО НАВЧАННЯ В КОЛЕДЖІ ТА УНІВЕРСИТЕТІ

Для студентів початок навчання у вищому навчальному закладі є важливим етапом їх життя, адаптації до нових умов життєдіяльності. Від наслідків такого пристосування в значній мірі залежить результативність навчальної діяльності, самореалізація, особистісний розвиток молоді людини.

Відомий вітчизняний психолог Г. Балл [1, с. 99] зауважує, що поняття адаптації здатне зіграти важливу роль у психологічному пізнанні, якщо трактується не вузько (як пристосування до середовища), а широко, як єдність взаємозумовлених протилежно спрямованих процесів урівноваження суб'єкта із середовищем.

Метою праці є дослідження адаптації майбутніх учителів початкових класів до навчання в умовах коледжу та університету.

Л. Зданевич [2] за результатами дослідження процесу адаптації молоді, котра навчається у вищому педагогічному закладі I-II рівнів акредитації, – до нових умов життєдіяльності констатує, що студенти цих навчальних закладів за своїми віковими особливостями, з одного боку, мають значні резерви пластичності (адже процес особистісного зростання ще не завершений), а це сприяє адаптуванню до нових умов життєдіяльності; а з іншого – вони часто перебувають у стані підліткової кризи, мають обмежений життєвий досвід, що ускладнює їхню адаптацію. Ці особливості впливають на процес адаптації першокурсників до нових умов життєдіяльності, визначають його специфіку і викликають необхідність індивідуалізації психолого-педагогічного впливу на підлітків.